

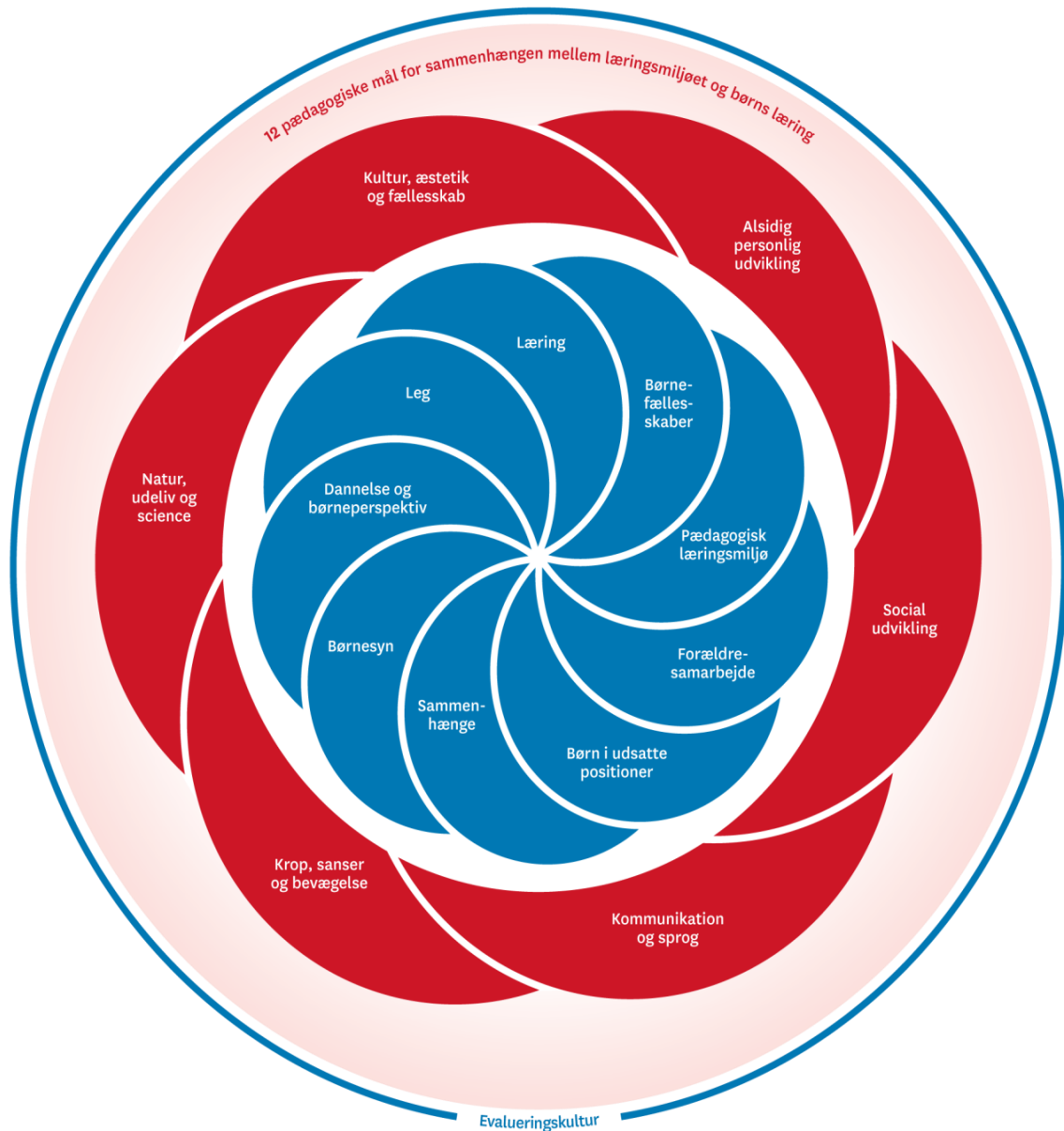


Pædagogisk læreplan for Kastaniebakken 2020



Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan



Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er

udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Kastaniebakken er et integreret børnehus med ca. 100 børn beliggende i det nordvestlige hjørne af kommunen, lige ud til Rude Skov og fredede arealer. I huset er der tre vuggestuegrupper og fire børnehavegrupper. Én af børnehavegrupperne er en skovgruppe, som går udenfor husets matrikel hver dag i tidsrummet ca. 9 – 14. De kommende skolebørn, der skal i SFO er samlet i én gruppe, Kløverne, og derudover er der to ordinære børnehavegrupper med børn i alderen 3- 5 år.

I vuggestuen samler vi de kommende skovbørn i én gruppe, som også er særligt tilknyttet børnehaveskov-gruppen. De to øvrige vuggestuegrupper er traditionelle grupper med børn op til 3 år gamle, hvorefter de flyttes i børnehaven. Vi flytter børn fra vuggestuen op i børnehaven 4 gange om året i mindre grupper.

Kastaniebakken har en natur- og scienceprofil. Det betyder, at vi giver disse læringsområder særlig opmærksomhed, ligesom vi er forpligtet på at arbejde med alle læreplanstemaer ifølge den nye dagtilbudslov.

Pædagogisk læreplan

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Børnesyn

Vi ser hvert barn som unikt med muligheder og rettigheder til at udfolde sig i Kastaniebakkens fællesskab. Barnet har behov for omsorgsfulde og nærværende voksne, der tilpasser forventninger og udfordrer barnet med blik for dets individuelle udviklingsbehov. I takt med at barnet modnes øges dets selvbestemmelse og muligheder for deltagelse i fællesskabet.

Dannelse og børneperspektiv

Barnet dannes til at indgå i forpligtende fællesskaber i en vekselvirkning mellem hensyn til fællesskabet og den enkelte. Alle har ret til at være en ligeværdig deltager i fællesskabet. I børnehuset har vi en særlig opgave i at øve deltagelse i forskellige forpligtende fællesskaber, da netop dette er vanskeligt at øve hjemme, hvor fællesskaberne er mindre. Vores praksis tilrettelægges under hensyn til barnets perspektiv. Dette sker både på baggrund af observationer af børnenes interesser og optagethed og gennem at give barnet indflydelse på egen virksomhed.

Vi skal åbne barnets verden ved at introducere og inddrage det i fælles beslutninger. Det sker gennem opmuntring til deltagelse i demokratiske beslutninger. Barnet skal stilles overfor simple valg, det kan håndtere og har kompetence til. Her vil barnet blive øvet følelsesmæssigt og trænet i at kunne bære, at det ønskede ikke altid bliver til noget, fordi den demokratiske beslutning måske gik i en anden retning.

Leg og læring

I Kastaniebakken er legen en grundlæggende virksomhed for barnet. Legen skaber grundlag for barnets udvikling af barnets sociale kompetencer og bidrager til kreativitet, fantasi og sproglig udvikling. Legen skal have plads og inspiration for at kunne udvikles. Det sker både gennem aktiv deltagelse fra den voksnes side og gennem tilrettelæggelse af spændende, inspirerende lege- og læringsmiljøer. Børnene skal være medskabere af læringsmiljøerne. Dette praktiserer vi i Kastaniebakken bl.a. ved at observere børnenes leg og indrette med udgangspunkt i deres interesser. Andre gange spørger vi børnene, hvad de har lyst til at lege og vi skaber sammen læringsmiljøer, som kombinerer de forskellige ønsker.

Leg og læring er tæt forbundet og det er vanskeligt at forestille sig leg uden læring.

For det lille barn er læring en kropslig og sanselig oplevelse og oftest er aktiv deltagelse en forudsætning for læring. Barnet skal mødes af inspirerende voksne, som tør gå på opdagelse sammen med barnet. Det skal både ske gennem leg, inddragelse i hverdagens rutiner, i mellemtiden mellem aktiviteter og igennem projekter og forløb. Vi skal have fokus på barnets nærmeste udviklingszone. Det vil sige, at vi hele tiden stiller os dér, hvor det er trygt og samtidig udfordrende at lære nyt. Den voksne skal eksperimentere sammen med barnet og gøre nye opdagelser og erkendelser. Vi øver os i, ikke altid at give barnet svarene, men at være udforskende og undersøgende sammen med barnet.

Børnefællesskaber

Ethvert barn skal være et skattet medlem af børnefællesskabet. Vi har ansvaret for, at alle børnefællesskaber er givende for alle. Børnefællesskaberne er både egne selvvalgte fællesskaber, hvor en mindre vennegrupper finder sammen og de voksenunderstøttede fællesskaber. Hvis børnefællesskaberne ikke fungerer, griber vi ind. Det kan være ved at sætte en lille gruppe børn sammen, for der igennem at sikre trivsel hos alle. Det kan også være, at vi igangsætter aktiviteter med udgangspunkt i interesserne hos det barn, der skal have hjælp til at komme ind i fællesskabet. Vi positionerer os ofte ved siden af børnefællesskaberne. Vi observerer, holder øje med, inspirerer eller er med til at hjælpe børnene, hvis de har behov for det.

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Børnesyn

Børn har ofte forskellige interesser, forskellige behov eller forskellige måder at lære på. Vi inddeler derfor ofte børnene i mindre grupper, hvor de som individ bedre kan komme til udfoldelse. Hvis vi ser børnenes optagethed går i en anden retning, justerer vi vores praksis. Så kan det være at aktiviteten får et andet indhold og vi vil så observere, hvordan det nu går.

Der er forskel på ligestilling og lighed. Den voksne har en viden og en erfaring, som barnet ikke har. Det betyder ikke, at vi ikke er lige værdige, men blot at vi ikke er på samme niveau. Børnene skal behandles ligestillet, men vi skal som voksne både turde gå foran og vise vejen og lade barnet gå forrest. Vores tilgang skal være anerkendende, så børnene føler sig set, forstået og inkluderet.

Vi taler ofte om Pippi, som siger: "Det har jeg ikke prøvet, det kan jeg nok sagtens". Det mod på livet vil vi gerne give børnene! Det betyder også, at vi skal lære børnene at sige "pyt", så tristhed og mismod ikke får overtaget. Det skaber resiliente børn – at kunne sige pyt og have tro og tillid til egne evner!

Eksempler på hvordan det kommer til udtryk:

"I vuggestuen havde vi en forsigtig dreng. Han var tilbageholdende med de fleste fysiske udfoldelser. Han turde ikke kravle op på en trip-trap-stol og op på vores bord, hvorfra han skulle hoppe ned på en stor madras. Det var farligt, så det ud til, at han syntes. Vi tog ham i hånden og guide- de ham skridt for skridt igennem med masser af opmuntring undervejs. I løbet af formiddagen kunne han pludselig selv. Da forældrene kom, troede de ikke, at det kunne være rigtigt."

Ved at observere drengen og guide ham tæt, hjælper vi ham til at øve sig og få tillid til at komme videre til næste udviklingstrin. Vores tro på ham, smitter til at han selv får tillid til egne evner.

Drengen for skabt en ny fortælling om sig selv – at jeg er ham, der godt kan, hvis jeg øver mig!

"I børnehaven taler vi ofte om, at vi øver os på noget nyt. Når vi bliver født, kan vi jo heller ikke gå og så øver vi os. Man falder mange gange, men bliver ved med at øve os. Lige pludselig kan man – og så bliver det nemt. Nu er børnene begyndt, at bruge vendingen "du har godt nok øvet dig meget", når de kan se, at der er noget en af kammeraterne er blevet god til."

Det giver rigtig god mening, at lære børnene at øve sig. Det er vigtigt, at børnene lærer, at de ikke er dygtige, men dygtige "til at øve sig".

Dannelse og børneperspektiv

Børnene skal sikres medbestemmelse, medansvar og skal erfare demokratiske beslutninger i praksis. To eksempler:

I vuggestuen:

"Børneperspektivet kommer til udtryk ved vores indretning af grupperummet. Vores kasser er gennemsigtige, så man kan pege på det, man vil lege med også selvom man ikke har et ekspresivt sprog. På den måde giver vi alle børn mulighed for indflydelse på egen virksomhed."

Når man er et lille barn, har man begrænsede muligheder for at påvirke egne muligheder. Oftest udtrykker barnet sig ved gestik og igennem lyde – pludren, glæde eller gråd. De voksne observerer og tolker på barnets ønsker. Igennem den synlige indretning hjælper vi barnet til at kunne vælge, hvad det ønsker, at lege med.

I børnehaven:

"Hos de ældste har vi fokus på børnenes medbestemmelse. Det kommer til udtryk ved at vi "laver valg". Det skete f.eks., da vi skulle lave nye garderobeskilte. Børnene blev bedt om at vælge farve til rammen på skiltene. Da alle havde afgivet deres ønsker, lavede vi en optælling. Den farve, der havde fået flest stemmer, var den farve, der blev valgt.

Andre gange stemmer vi om, hvilken leg, vi skal lege. Nogle gange er der børn, der bliver kede af det, fordi deres ønske ikke bliver det, der bliver valgt. Så taler vi om det. "Der var jo flere, der ville have det andet".

Vi har erfaret, at deltagelse i beslutninger, har vist sig, at have indflydelse på de børn, der havde svært ved at "tabe" i regellege. De har nu nemmere ved, at forstå sammenhængen – at det er ok., at noget nogle gange går en anden vej, end man kunne tænke sig. På den måde har det en afsmittende effekt.

Dannelse

Som nævnt dannes børn i fællesskaber. Her følger et par eksempler på, hvordan vi i Kastaniebakken har arbejdet med dannelse.

Et eksempel:

"Storebørnsgruppen havde det år en overvægt af drenge, som havde behov for kropslig udfoldelse. Når de blev uvenner, blev de ofte korporlige. Det gav en masse uro, at det var svært for flere, at sidde stille. Vi lavede derfor en aktivitet, hvor vi tog udgangspunkt i drengenes behov for at røre sig. Vi lærte alle at "lege-slås" på den gode måde – uden at nogen kom til skade eller blev kede af det."

Børnene blev bekendt med regler for at tumle og slås, uden at gøre andre kede af det. Fremover var det en aktivitet, der blev inddraget, når behovet var der. Samtidig kunne vi se, at antallet af konflikter mindskedes.

Et andet eksempel på at arbejde med dannelse:

"I vores gruppe (vuggestuen) var vi særligt optaget af dannelsesbegrebet. Vi ønskede, at børnene skulle udforske og erfare sig selv og hinanden. At de fik en større forståelse for hinanden og sig selv og blev bedre til at sætte ord på oplevelser, mening, følelser og herigennem kunne skabe positive handlinger sammen. Forældrene blev også inddraget. De fik kufferter med hjem med sange og øvelser og blev også bedt om, at komme med billeder. Metoden var: yoga og massageøvelser, samarbejdsøvelser og samtaler om at tage ansvar for handlinger og medbestemmelse i lege. De store skulle hjælpe de små med at finde tøj i garderoben, tallerkner til frokost, sutter m.m."

Igennem projektet så vi, at børnene fik en bedre forståelse for hinanden. Det var tydeligt, at det var nemmere for børnene at løse små kontroverser og vi så færre konflikter. Vi så også, at der blev dannet venskaber og børnene fik mere øje på hinanden. Som voksne blev vi mere opmærksomme på situationer, hvor vi kunne se, at børnene misforstod hinanden. Vi kunne så guide dem til at sætte ord på deres ønsker og frustrationer. Yogaen og samarbejdsøvelserne har medført, at børnene ikke længere er så "bange" for at nærme sig hinanden og er blevet bedre til at aflæse hinanden."

Leg og læring

Leg og læring er tæt forbundet og det er ikke muligt at tænke sig leg uden det også involverer læring. Her er et par eksempler på dette:

Vuggestue:

"I vuggestuen arbejde de med, at børnene skulle kunne blive længere tid i en leg. I en af grupperne legede de "Restaurant Grydelåg". Her blev der lavet en masse mad og serveret. Men når man laver mad, skal der jo også være kunder i restauranten. Og når man skal spise, skal der jo også være nogen til at servere den... De voksne var hele tiden på sidelinjen og bidrog til at udvide legens indhold for børnene. I begyndelsen af forløbet kunne børnene kun lege i fem minutter i den samme leg. Efter nogle måneder var børnene i stand til at lege i op til 45 minutter, kun med begrænset støtte."

I eksemplet ser vi, hvordan en leg igennem øvelse og støtte bliver ved med at kunne få indhold og udvide sig. Der kommer masser af ny læring og nye begreber ind i legen: tjener, kunder, menu, bestilling, transport til og fra restauranten, piskeris og m.m. På den måde er det ikke bare en leg, men også ny viden og ny læring for børnene.

Børnehave:

"I skovgruppen (børnehave)arbejdede vi med, at børnene skulle introducere de andre børn til en leg. Det var lege, som deres forældre havde leget som børn og målet var, at børnene skulle øve deres sproglige færdigheder med genfortælling, hukommelse, kronologi m.m. Legene var regellege, hvor børnene skulle følge strukturen i legene. Det viste sig at have et stort inkluderende potentiale – alle børn var deltagende og det var ikke lige så krævende, som at skulle forhandle sig frem til en leg. Efterfølgende var der flere børn, der legede sammen i nye konstellationer med børn, de ikke plejede at lege med. Og som en ekstra sidegevinst opstod der nye lege, for hvem har ikke lyst til at være med til "Kyllingen og politimanden"?"

I eksemplet opdager vi regelleges store potentiale for inklusion og fællesskab. Børn, der har svært ved at mestre grebet om at komme ind i en leg, får hjælp igennem strukturen: alle er med, det er givet hvornår legen begynder og slutter ligesom indholdet er givet på forhånd. Børnene får øje på nye legekammerater, som de tidligere havde valgt fra og det var samtidig en kæmpe værdi, at opleve at have det sjovt sammen, allesammen.

Børnefællesskaber

Børnefællesskaber er fællesskaber for og med børn. Den voksne skaber rammerne, men børnene skal have plads til at udfolde sig og påvirke fællesskabet.

Et eksempel fra vuggestuen:

Oppe på himlen viser sorte skyer sig og de trækker hurtigt nærmere. Det buldrer og måske kommer der regn.

Vi voksne, tager en hurtig drøftelse om, at ændre den lange tur og går i stedet rundt om blokken og tilbage på legepladsen. Der kan vi hurtigt gå ind, hvis uvejret starter.

På legepladsen går vi op på en af vores bakker.

”Nu skal i trille ned” siger en voksen. Børnene kigger undrende. Deres øjne signalerer, at de ikke forstår beskeden.

”At trille betyder, at lægge sig ned og rulle ned ad bakken” forklarer den voksne.

Et af børnene fanger hurtigt budskabet og er den første på vej ned. Siden sker der det mest fantastiske samarbejde mellem den gruppe af børn, der er oppe på bakken. Han viser E hvordan man triller ned. Herefter viser børnene hinanden hvordan man kan trille ned. De løber op og ned og hygger sig. Der kommer nogle af de lidt mere forsigtigt børn hen... De sætter sig på numsen og glider ned af det våde græs på deres regnbukser.”

Et af børnene forstår instruktionen og går ind og ”oversætter” beskeden for de andre og viser, hvad det er de skal. Hver gang, der kommer nye til, får de også hjælp af barnet. De voksne bliver her overflødige og i stedet opstår der et fællesskab imellem børnene, hvor de griner, leger og har det sjovt. Børnene oplever en større glæde fordi, de er lige og har næsten samme forudsætninger. Det er noget, de gør sammen og det er sjovere end at gøre det sammen med en voksen.

Et eksempel fra børnehaven:

”I børnehaven er børnene og stuens personale i gang med den daglige morgensamling. En af de voksne fortæller, at nu skal vi synge dagens sang. Den voksne tager sangkufferten frem, og præsenterer de tre sange, der kan vælges imellem. Børnene stemmer ved at række hånden op, hvorefter sangen, der har flest stemmer, bliver valgt til dagens sang. Herefter bestemmer flertallet hvordan sangen skal udtrykkes – om de eksempelvis skal sidde i rundkreds, agere et tog, stå på et ben mm..”

Børnenes perspektiv bliver mødt ved deres ret til at stemme. Det giver dem en forståelse for demokrati og medbestemmelse. Samtidig lærer de, at være sammen om en sang – se hinandens måder at være kreative på i deres udfoldelse af sang og bevægelse hertil. Fællesskabet omkring leg og musik skaber glæde og energi i fællesskabet.

Pædagogisk læringsmiljø

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Tidspunkt	Strukturelle Organisering	Procesuelle Samspil	Resultat Læring, trivsel, udvikling og dannelse
Morgenen kl. 7.15 - 9	Modtagelses-pædagogik: De voksne tager imod børnene og opholder sig sammen med dem. De voksne etablerer små pædagogiske læringsmiljøer. Der er et morgenmadsbord og flere mindre læringsmiljøer på gulvet og på borde	Modtagelsen sker under hensyn til det enkelte barns behov og alder. De voksne er nærværende og engageret i barnet og det, barnet er optaget af. De voksne sikrer små dialoger med flere turtagninger og at alle børn bliver hørt og mødt.	Der øves færdigheder som at komme op og ned på en stol, rydde op efter måltidet. Børnene lærer hvordan de finder på noget at lave eller nogen at lege med. Der sker en læring igennem legen og fællesskabet. Der sker en læring igennem de artefakter, der indgår i legen. Børnene vænner sig til at adskille sig fra sine forældre og skabe tilknytning til andre voksne. De yngste børn lærer at adskille sig fra de andre børn. Barnet indgår i et fællesskab omkring måltidet Barnet venter på tur, trænes i at udsætte behov og hensynet til andre. (Læreplantema: alsidig personlighedsudvikling, social udvikling og kultur, æstetik og fællesskab)

Tidspunkt	Strukturelle Organisering	Procesuelle Samspil	Resultat Læring, trivsel, udvikling og dannelse
Formiddag: Kl. 9-11	I grupper: sam-ling og aktiviteter i mindre grupper	De voksne er nærværende og engagerede og sætter rammen for lege- og læringsmiljøet. De voksne inddrager børneperspektivet i læringsmiljøet og de valg, der træffes. I mellemtiden mellem aktiviteter sikrer den voksne nærvær og sproglig læring	<p>Barnet lærer at lytte og huske en viden, at deltage aktivt både i samling og aktivitet.</p> <p>Barnet lærer at lege med andre. Barnet lærer at håndtere skift i indhold i aktivitet.</p> <p>Barnet udvikler sin tolerance overfor andre børn og lærer at udsætte egne behov.</p> <p>I takt med at flere ny ting introduceres og barnet modnes, åbner verden sig for barnet. Nye muligheder for leg, læring og deltagelse åbner sig. Barnet indgår i et fællesskab både sammen med lege-kammerater og et fællesskab defineret af den voksne.</p> <p>Barnet høres og indgår i demokratiske beslutninger.</p> <p>Barnet dannes til at forstå verden omkring det – det kan være videnbaserede forståelser og sociale, relationelle forståelser og færdigheder. (Læreplanstemaer: alle)</p>
Frokost kl. 11-12	Der spises i grupper ved små borde.	Børnene deltager på skift i fyldning af rullebord og borddækning. De voksne igangsætter eller deltager i samtaler omkring bordet og inddrager alle børn	<p>Børnene lærer borddækning og selvhjulpenhed ved måltidet. For de større børn (fra 2 år) trænes der at smøre brødet selv, at spise med kniv og gaffel m.m.</p> <p>Der føres samtaler rundt om bordet og barnet dannes i kulturen omkring et måltid: at samtale, at lytte, at vente, at tage en passende mængde mad, at dele osv.</p> <p>(Læreplanstema: alsidig personlighedsudvikling, social udvikling og kulturelle, æstetiske fællesskaber)</p>

Tidspunkt	Strukturelle Organisering	Procesuelle Samspil	Resultat Læring, trivsel, udvikling og dannelse
I Garderoben	Børnene kommer på badeværelset og i garderoben i små grupper	Den voksne giver barnet lige nøjagtig passende hjælp for at bistå barnet i at blive selvhjulpent. Den voksne udnytter mellemtiden: sætter samtaler i gang, øver ord og over- og underbegreber, guider m.m.	Barnet lærer at blive selvhjulpent både i badeværelset og i garderoben. Barnet får blik for sammenhænge – årstider og påklædning og lærer at tilpasser beklædningen til årstiden. Barnet trænes motorisk i at tage tøj på, lære at knappe knapper m.m. Barnet får udvidet sit ordforråd og lært sproglige nuancer. (Læreplantema: alsidig personlighedsudvikling samt kommunikation og sprog)
Søvn eller legepladsen Kl. 12-14	De yngste børn sover og de større børn er på legepladsen. På legepladsen fordele de voksne rollerne imellem sig, således at der er voksne, der holder opsyn og hjælper og voksne, der kan fordybe sig i en aktivitet med børnene. De voksne organiserer ofte udeaktiviteter og hjælper børn, der har behov for det i gang med at lege.	På legepladsen er det muligt, at udfolde mange forskellige slags lege: spille fodbold, lege med sand og jord, plukke bær m.m., lege alene eller i små grupper, klatre og kravle, cykle, udfolde sig motorisk m.m.	På legepladsen lærer børnene at indgå i uformelle fællesskaber. De udfordres på deres evne til at lege – at kunne finde på, at kunne vente, tilpasse sig andres ønsker og meget mere. De får mulighed for at etablere og styrke venskaber til få andre børn eller på tværs af grupper og fællesskaber. Børnenes motorik trænes (Læreplanstema: social udvikling, alsidig personlighedsudvikling, natur, udeliv og science, krop, sanser og bevægelse, kommunikation og sprog samt kultur, æstetik og fællesskab)

Tidspunkt	Strukturelle Organisering	Procesuelle Samspil	Resultat Læring, trivsel, udvikling og dannelse
Frugt Kl. 14-15	<p>De voksne spiser frugt og brød sammen med børnene i grupper. Der føres samtaler ved bordet og læses højt eller synges sange. Højt læsningen organiseres dialogisk med inddragelse af børnene.</p>	<p>Børnene smører selv deres brød og øves i at række videre til hinanden. Børnene øves i at lytte og forstå en historie.</p>	<p>Børnene lærer at vente på tur, udsætte egne behov, få blik for andre og deres behov, at blive selvhjulpne m.m. Barnet dannes i kulturen omkring et måltid. Barnet lærer at lytte og øver sin koncentration. Det lærer at forholde sig til en tekst, som i den konkrete sammenhæng er abstrakt. Det bliver inddraget og lærer balancen mellem at lytte og at blive hørt. (læreplanstema: social udvikling, sprog og kommunikation, kultur, æstetik og fællesskab, alsidig personlighedsudvikling)</p>
Eftermiddag	<p>Børnene leger i grupperne og de voksne tilrettelægger passende læringsmiljøer med inddragelse af børneperspektivet. Oftest er det mere rolige aktiviteter, der organiseres, men det kan også være en motorikbane eller en motorisk aktivitet i fællesrummet. Den voksne skal være tilgængelig både for børn og forældre. Den voksne videregiver vigtige informationer til forældrene.</p>	<p>Børnene leger med andre børnene. De opøver færdigheder omkring at kunne spille spil, tegne, konstruktionslegetøj.</p>	<p>Børnene dannes til at kunne initiere og indgå i lege. De dannes i kulturen omkring at spille spil – at følge regler, at koncentrere sig, følge med m.m. De dannes både sprogligt, matematisk og socialt. (læreplanstema: kommunikation og sprog, social udvikling, motorisk udvikling, kultur, æstetik og fællesskab, krop, sanser og bevægelse og alsidig personlighedsudvikling)</p>

Tidspunkt	Strukturelle Organisering	Procesuelle Samspil	Resultat Læring, trivsel, udvikling og dannelse
Lukning	De voksne organiserer det praktiske omkring lukningen af børnehuset. Børnene inddrages i det omfang, det er muligt og giver mening. De voksne skaber sammen med børnene de læringsmiljøer, det er muligt at have og indgå i under hensyn til de mange andre opgaver. Den voksne skal være tilgængelig både for børn og forældre. Den voksne videregiver vigtige informationer til forældrene.	Børnene leger nu i høj grad selvstændigt og den voksne bistår med fællesskabet og trivsel for alle børn.	Barnet dannes til at agere mere selvstændigt uden hele tiden at have en voksens deltagelse. Barnet lærer, at rydde op og at acceptere, at den voksne sætter rammerne. (Læreplanstema: alsidig personlighedsudvikling, kultur, æstetik og fællesskab, social udvikling, kommunikation og sprog)

Samarbejde med forældre om børns læring

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Forældrene er barnets tætteste relation og dem, der kender barnet indgående som selvstændigt individ. Pædagogerne kender barnet i fællesskabet blandt de andre børn og forskellige personaler. Relationen mellem pædagoger og børn er en professionel relation, hvor pædagogen fører barnet gennem en udvikling, sikrer trivsel og skaber mulighed for dannelse og læring. Pædagogerne er optaget af barnets deltagelses-muligheder i fællesskabet, forældre er optaget af deres barns muligheder.

Når vi samarbejder med forældre om børns læring sker det gennem små overleveringer ved aflevering og når barnet hentes. Ind imellem, ca. en gang årligt, har vi mere formaliserede samtaler med udgangspunkt i en dialogprofil, som pædagoger og forældre har lavet på barnet. Her bliver barnet drøftet med udgangspunkt i dets udvikling og de forskellige perspektiver, der er på barnet. Hvis der er behov for det, laves der en fælles plan for hvordan, vi bedst muligt kan hjælpe barnet

med f.eks. motorik – hvilken indsats kan vi lave i børnehuset og hvad kan man gøre derhjemme? Fundamentet for samarbejdet er en gensidig tillid til hinanden med det fælles ønske om at hjælpe barnet til bedst muligt at udfolde sine potentialer i et fællesskab.

Børn i udsatte positioner

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Alle børn kan på tidspunkter komme i en udsat position, hvor de har svært ved at være i fællesskabet, enten fordi de ikke selv vil, eller fordi fællesskabet ikke vil lukke dem ind. Alle børn kan i perioder afvise at ville samarbejde med pædagogerne eller med de andre børn. Nogle børn har større risiko for oftere at havne i denne udsatte position end andre. Ikke alle børn har samme baggrund og ikke alle børn er født med samme psykiske og fysiske funktionsniveau. Det er helt ok, at have en dårlig dag og ikke have lyst til at være med. Men hvis der mange dårlige dage, så er der noget, vi sammen skal have kikket på. Børn som holder sig for sig selv og er passive, går glip af deltagelse, læring og erfaringer. Børn som kommer væsentligt mere i konflikter end andre børn risikerer at få mange negative oplevelser af egne kompetencer og tilliden til, at andre kan og vil hjælpe, kan reduceres. Pædagogerne er opmærksomme på alle børn, men de er særligt opmærksomme på de børn, som af forskellige grunde har større risiko for at havne på sidelinjen af fællesskabet. Børnenes forudsætninger og vilkår er ikke ens. Nogle børn har i periode større behov for tæt guidning og støtte end andre. Eller måske har barnet brug for at blive skærmet fra de andre i rolige omgivelser? Indretningen af vores læringsmiljø fokuserer på børnenes fællesskaber med henblik på mulighed for fordybelse i mindre grupper bl.a. baseret på observationer af børnenes hverdag, trivsel og interesser.

Hvis et barn viser tegn på at føle sig presset i de store fællesskaber i børnehuset, giver vi det lov til at trække sig, når det ønsker det. Det betyder, at det f.eks. kan få lov til at observere fællesskabet på afstand eller måske kun være deltagende i en lille del af samlingen. Vi sidder oftest i mindre grupper, når vi laver aktiviteter eller leger med børnene. Det kan også være, at vi forlader grupperummet og går ind på et af de mindre rum med ganske få børn. Her vil vi så typisk tage udgangspunkt i ting, som barnet er optaget af og positionere os bagved eller ved siden af barnet.

Vi giver også ofte børn, der har behov for det, et frirum, ved at de deltager i det praktiske sammen med en voksen og f.eks. forbereder eftermiddagsmåltidet. Hvis vi ser, at et barn er meget rastløst og har svært ved at fordybe sig, er vi mere rammesættende. Her går vi foran barnet og er tydelige med, hvad vi ønsker under hensyn til vores vurdering af barnets behov. Barnet kan evt. få lov at vælge aktiviteten, men skal blive sammen med den voksne og være ved aktiviteten i et mindre tidsrum.

Vi vil hele tiden udfordre på barnet, så det udvikler og danner sig bedst muligt. Det gør vi ved, at være opmærksomme på barnets nærmeste udviklingszone. Det kan f.eks. være en motorikbane, som indeholder udfordringer, der tilgodeser børnenes individuelle motoriske kompetencer. Det kan

også være, at vi differentierer aktiviteterne, så de foregår på forskellige niveauer og herigennem skaber deltagelsesmuligheder for alle.

Andre gange er det ikke så nemt at lave forbedrende forandringer. Der må kikkes bredere rundt i barnets adfærd og sammenhængen. Kastaniebakkens pædagoger har altid mulighed for refleksion med inklusionspædagog tilknyttet området. Nogle gange indstiller vi og forældrene barnet til PPR, så der kan komme en anden faglighed, der kan bidrage til at åbne op for at se andre handlemuligheder.

Sammenhæng til børnehaveklassen

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

I Rudersdal Kommune skal natur og ude liv være med til at bygge bro og skabe sammenhæng mellem dagtilbud og skole.

"Naturen bygger bro" er et projekt som strækker sig fra 1. maj året inden skolestart til godt ind i 0. klasse. Den del der foregår i dagtilbud orienterer sig ind i "Den styrkede pædagogiske lærerplan". Tidlig literacy og digitalisering ind tænkes over tid i projektet for at understøtte arbejdet med disse elementer i overgangen.

Projektet tager udgangspunkt i et fælles tema "Skoven". Årstiderne sætter rammen for hvad der arbejdes med i de forskellige dele af projektet. Temaet "Skoven" er gældende i min. fire år og evalueres løbende i et samarbejde mellem forvaltning og de samarbejdende daginstitutioner og skoler.

For at understøtte samarbejdsprojektet "Naturen bygger bro", etableres et trekantsamarbejde mellem dagtilbud, skole og naturvejleder, der også udarbejder et årshjul der arbejdes ud fra.

Skolerne og dagtilbuddene har også et samarbejde med den tilhørende skole.

Derudover har vi to samarbejdsdage med Sjælsøskolen. Her kommer børnene på besøg på skolen, hvor de møder SFO-personalet og miljøet omkring skolen – klasselokale, toiletter, boldbane og meget mere. Børnene leger forskellige lege sammen med de andre børn, der skal begynde på skolen og de voksne i indskolingen møder deres kommende børn.

Hvert år, i begyndelsen af maj måned samler vi de ældste børn i børnehuset i vores Kløvergruppe. De er herefter sammen i en gruppe indtil skolestart.

De ældste fra skovgruppen er også en del af gruppen ca. 14 dage hver anden måned og i forbindelse med temaer og projekter.

Gruppen er sammen hver formiddag i tidsrummet 9-12 og igen mellem 14 og 15.30.

Dagen begynder med en samling, hvor vi bl.a. arbejder med tal, årstider, at kunne fortælle i et fællesskab, sang og afspænding.

På et tidspunkt begynder børnene selv at afvikle samling. Pædagog har støttende funktion.

I gruppen er vi opmærksomme på de ting, der rører sig i børnegruppen og hvilke behov vi kan se. Dette er ofte udgangspunkt for vores indsatser. Det kan f.eks. være, at vi ser, vi har en særlig følsom gruppe børn, som er lidt forsigtige. De er måske udfordret ved at have svært ved at sige farvel om morgenen eller turde nye ting. Det er en dannelsesmæssig udfordring, vi tager meget alvorligt, da forudsætningen for at gribe livet, er at turde livet. Vi italesætter vigtigheden af at sige "pyt" og Pippis motto med "Det har jeg ikke prøvet før, det kan jeg sagtens" er også blevet gruppens. Vi beder ofte børnene om selv at tage stilling til tingene ved at spørge "hvad synes du selv om det?" Og vi træner at vente – at udsætte behov.

Børnene bliver mødt af nye krav til deres færdigheder. Det kan være renlighed, selvhjulpethed i garderoben og lign. De får også lov til at øve sig i at være alene på legepladsen.

Vi arbejder gerne med meget kreative processer som både stiller krav til børnenes fantasi, arbejdshukommelse, tålmodighed og også almindelige færdigheder som at holde på blyant og pensel. Men det er vigtigt, at ingen opgaver kan løses forkert!

Kort og godt – Kløverne er:

- En gruppe med børn, som skal trives.
- Et trygt sted, hvor vi kan fejle og glædes over hvad vi lærer når vi øver os.
- Et sted hvor vi leger os til viden og færdigheder.
- En gruppe, hvor pædagoger stiller alderssvarende krav – med omsorg for det enkelte barn
- Pædagoger der konfronterer forældre med respekt og faglighed.
- En gruppe med uretfærdighed, tilfældigheder, PYT (på med vanten og videre) og omsorg for hinanden.
- Børnene lære, at være aktive deltagere i socialt forpligtende fællesskaber (giv plads til alle og deltag med alt hvad du har).

Vores aktiviteter spænder vidt og indeholder bl.a.:

- Literacy (tegne-notat, bogproduktion, osv.)
- drama, teater
- kulturelle besøg, biograf m.m.
- besøg på skolerne og deltagelse i fælles overgangsforløb
- Idræt, natur og science
- Dannelsesfærdigheder- demokratiforståelse – og sociale færdigheder
- Traditioner både i gruppen og sammen med resten af huset
- Den ugentlige turdag integreres i aktivitet (f.eks. billedkunst, nærmiljø, forældre, historie, kulturer), og vi inddrager litteratur, film og måske oplægsholdere.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi har igennem i de sidste to år drøftet i forældrerådet, hvordan vi kunne inddrage lokalsamfundet i de pædagogiske læringsmiljøer for børnene. Forældrerådet havde to forslag: at inddrage tennisklubben og fodboldklubben. Der udover er vi selv opsøgende i forhold til lokalmiljøet – går i biografen, besøger bymidten, legepladsen i politiparken og biblioteket. Én af vores forældre arbejder i zoo, så vi var så heldige at komme på særrundvisning derinde. En anden forældre havde et familiemedlem, der flyver i redningshelikopter – så de fløj selvfølgelig på træningstur hen over Kastaniebakken. En anden forældre arbejder i politiet og fik en betjent til at komme med sin politimotorcykel, som alle fik lov til at sætte sig på og studere på nært hold. Her er et par eksempler:

”Vi har haft et kort forløb med tennisklubben, hvor de ældste børn deltog i forskellige boldlege/tennis i to dage. Det foregik i tennisklubben og børnene blev derfor introduceret til en ny slags fritidsliv og en ny lokalitet i lokalområdet. Her mødte de sportstrænere i sportstøj, som havde øje for sporten og tempoet i legene. En ny verden åbnede sig med, for børnene, endnu ukendte muligheder.”

”Én af forældrene er træner i den lokale fodboldklub og kom hened og lave forskellige fodboldøvelser med børnene. Det involverede både de ældste vuggestuebørn og alle børnehalebørnene. Det var en kæmpesucces. Vi fik samtidig besøg af fodboldklubbens maskot – ”Skjold” – som skulle holdes i hånden. Efterfølgende var der flere af børnene, der deltog i fodboldklubbens uge med boldlege. På den måde, blev det en situation vi begge havde glæde af – fodboldklubben fik flere deltagere til deres fodbold-dage og vi fik en dejlig dag med boldlege, hvor børnene fik øvet deres boldhåndtering.”

”De ældste børn har været på besøg på det lokale vandværk i forbindelse med temaugerne om vand. Lars fra vandværket viste os rundt i brønde, bassiner og toppen af vandtårnet, hvor vi så ud over hele byen. Lars forestod ”undervisningen” om vand på den mest indlevende måde. Efterfølgende talte vi om, hvorfor vandtårnet skulle ligge så højt? Vi lavede forsøg med tagreuder, som børnene holdt i forskellige højder og der var stor forskel på faldet og hastigheden af vandet, der

kom ud. Der var nogle børn, som efterfølgende reflekterede og sagde "vandtårnet ligger jo også højt". Når vi nu går tur, peger børnene på dækslerne i jorden og fortæller om vores nabo, vandværket".

Vores legeplads er åben for alle udefrakommende. I taknemmelighed over at kunne låne vores legeplads har grundejerforeningen i Ebberøds boligområde foræret huset 10.000 kr. Det har betydet at vi har haft mulighed for at få lavet et klatreområde med en masse træstammer.

Vi er ikke i mål, vi ville stadig gerne invitere lokalområdet meget mere ind i huset, men vi er på vej.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Vi har haft en stor samlet indsats med at indrette vores fysiske og æstetiske læringsmiljø. Vi har tidligere haft oplæg med Charlotte Ringsmose om indretningens betydning og vi har samtidig læst afsnit af ECERS- og ITERS-skalaen for at sikre os, at vi var opmærksomme på, hvilke faktorer, der havde betydning for børnenes læringsmiljø. Vores personalelærdag blev derfor anvendt til at ændre på huset og i vuggestuen blev der lavet natur- og sciencekasser til brug i vores aktiviteter med børnene.

Vi har nu:

- at der er indrettet legezoner, hvor man kan lege med særligt lege tøj
- Legetøjet er anbragt i gennemsigtige kasser, så man kan se hvad der er i og træffe bevidste valg

Det psykiske børnemiljø sikres især ved nærværende, engagerede voksne. Vi er deltagende eller observerende af børnemiljøet og er opmærksomme på den generelle trivsel blandt børnene. Vi arbejder meget med at give rum til børnene ved vi fordeler os i mindre grupper. Hos os er det tilladt at lege på gangen, hvis det er aftalt med en voksen. De ældste børn må gerne gå alene på legepladsen og når vi er ude, er der ofte en mindre gruppe, der får lov at være inde eller vi skaber spændende legemiljøer på legepladsen.

På baggrund af observationer og refleksioner skaber vi tydelige og varierede læringsmiljøer og sikrer derigennem, at børnenes perspektiv bliver taget alvorligt.

Et eksempel fra vuggestuen

"Vi synes ikke, at det fungerede ude på badeværelset. Der var for meget uro og vi nåede ikke i mål med at træne børnenes selvhjulpethed. Vi besluttede derfor, at sende jævnaldrende børn på toilettet i små hold. Vores antagelse var, at det ville give mere ro på toilettet og det virkede. Vi havde nu tid, at sætte fokus på selvhjulpethed og børnene kunne nu bedre fordybe sig, mens de

øvede sig i at tage tøjet af og på. Samtidig gav det nye muligheder, for de øvrige børn på stuen havde nu mulighed for at lege imens i ro og fred.”

Eksemplet viser, at man med ved små forandringer i de rammer og forudsætninger man stiller op for børnene, kan skabe et bedre og mere velfungerende læringsmiljø. Der opnås ikke blot en bedre mulighed for den børnegruppe, der er i fokus, men også for de øvrige børn. Samtidig har indsatsen den effekt, at personalet får mere ro og mulighed for fordybelse og over blik.

Et eksempel i børnehaven

Vi arbejder grundlæggende med at skabe ikke kun ro til fordybelse, men også vedholdenhed til at være i en opgave i længere tid og derved opleve/erfare, at produktet og glæden ved det bliver (positivt) præget af indsatsen. Det kan være at det bliver sat tid på hvor længe der minimum arbejdes med en tegning, eller at tegningen først laves med blyant og derefter at blive farvelagt. Det kan (også) være en tegning, som fortæller om oplevelser fra en tur, som børnene har været på og efterfølgende fortæller de hinanden om deres tegninger på skift. Et museums besøg kan også ud- munde i en lille bog/hæfte, hvor barnet med udklip fra museets foldere og egne tegninger formidler sig opnåede viden - og “læser” det op hjemme. Vi ønsker med denne form, at give børnene en oplevelse af og erfaring med at formidle deres viden og dermed en tro på sig selv. At ukendt stof kan forvandles til noget de selv kan fortælle om - eller som Pippi siger “det har jeg ikke prøvet før, så det klarer jeg helt sikkert”.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32



Alsidig personlig udvikling

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Ifølge "Den styrkede pædagogiske læreplan" er der 2 overordnede pædagogiske mål for dette læreplans-tema:

1. Læringsmiljøet skal understøtte at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer.
2. Læringsmiljøet skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod, og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Dette læreplanstema omhandler den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og dets deltagelsesmuligheder. Forudsætningen er engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.

Om engagement

Læringsmiljøet skal støtte og fremme børnenes engagement og deltagelse så de oplever fordybelse, selvrespekt, selvtilid og selvværd. Børn udvikler engagement, når de indgår i relationer med betydningsfulde andre, hvor de oplever sig respekteret, passet på og værdsat af nære og tillidsgivende voksne.

Om livsduelighed

Gennem leg og andre meningsfulde aktiviteter bidrager læringsmiljøet til, at børnene drager erfaringer med forskellige sociale positioner, som bidrager til et grundlæggende demokratisk værdisæt, der udvikler og understøtter børnenes dannelse og livsduelighed. Målet med aktiviteterne er:

- At børnene engagerer sig i legene,
- At børnene udfolder sig og udforsker sig selv og hinanden på nye måder,
- At børnenes selvforståelse og handlemønstre udfordres og udvikler sig,
- At børnene inviteres til at udtrykke sig respektfuldt og anerkendende overfor de andre børns perspektiver.

Herved får børnene en oplevelse af at være betydningsfulde og at være medskabende af egne livsbetingelser. Gennem deltagelse i fællesskaber får børnene grundlæggende erfaringer med at indgå i, høre til og navigere i fællesskabet og en forståelse af demokrati og øver sig i at mestre demokratiske processer.

Om gåpåmod

Læringsmiljøet skal understøtte børn i at udtrykke deres følelser og håndtere konflikter hensigtsmæssigt – uden at miste gåpåmodet. Det handler om at understøtte evnen til at håndtere mod- gang og udfordringer samt at udvise vedholdenhed. Evner og kompetencer der er centrale for barnet at mestre i skolen og senere i livet. Det er vigtigt at der sker en stadig justering af udfordringerne så de ikke overstiger børnenes kompetencer eller overskrider deres grænser. Læringsmiljøet skal stille en træningsbane til rådighed for børnene, hvor de kan introduceres til forskellige måder at håndtere konfliktfyldte situationer på, og de følelser der herved vækkes i dem. Det pædagogiske personale har dermed en vigtig opgave ved at understøtte barnets mod på at eksperimentere, og mod på at turde gå sine egne veje. At understøtte børnene i at vælge aktiviteter eller lege fra, når de ikke matcher deres trivsels-, lærings-, eller udviklingsbehov. Disse valg kræver mod og skal støttes, men det skal ske med en afvejning i forhold til deltagelsen i det samlede børnefællesskab.

Om deltagelseskompetence

Børn øver sig i deltagelseskompetence ved at balancere mellem iagttagende og mere initiativtagende positioner i de aktiviteter og relationer de indgår i. Læringsmiljøet skal understøtte og udvide børnenes erfaringsverden, så de kan og tør deltage og tage initiativer, der skaber mulighederne for den livsudfoldelse de ønsker sig i fællesskabet. Læringsmiljøerne skal give børnene mulighed for at fordybe sig i det, de er optagede af samt lære dem at prioritere blandt mange mulige tilbud. Ved at skabe et læringsmiljø

- der motiverer børnene til at undres
- pirrer børnenes nysgerrighed
- anerkender børnene for deres fund
- støtter børnene i deres vedholdenhed
- støtter børnene i deres innovative formåen
- styrkes børnenes koncentrations- og abstraktion evne, hvilket er afgørende for deres udvikling og læring og netop grundlæggende for en alsidig personlig udvikling. Undervejs i processerne agerer fagpersonalet begejstret med åbne og understøttende spørgsmål og skiftevis fastholder og udvider barnets interesse.

Et eksempel fra børnehaven og vuggestuen

”Om fredagen har vi fællessamling for hele huset. Her synger vi nogle fællessange, skiftes til at tælle og vælge. Bag efter danser vi. Så er det festlig fredag. Alle danser rundt til ”Det er hammer, hammer fedt”, ”Tarzan Mama Mia” – vi synger, skråler og har det sjovt. Også vuggestuebørnene er

med – de hopper op og ned med gumpen, mens benene står fast på jorden. Det er sjovt og de forældre, der afleverer sent får lyst til at være med til at danse. På et tidspunkt var der nogle seje (og sikkert også generte drenge), som stillede sig op og gloede på de andre uden at ville danse. Med deres ansigtsudtryk viste de, at de i hvert fald ikke gad at være med. Det bredte sig til andre børn og pludselig var det ikke så sjovt. Nu er de blevet bedt om, at gå ind ved siden af, hvis de ikke vil med. Det hjalp – nu er det sjovt igen og der er flere med.”

Festlig fredag er kun et af de fællesskaber, vi har i børnehuset. Alle har det sjovt – det er uhøjtideligt - vi griner og oplever et fællesskab på tværs af grupper og aldre. Ved at stille krav om deltagelse, er vi tydelige - vi har et fællesskab, der er vigtigt for os og vi værner om det! Samtidig er der mulighed for de mere tilbageholdende børn om at være en del af et andet fællesskab på en af de andre grupper, hvor der også er en voksen, der kan hjælpe dem.

Social udvikling

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Når det lille barn bliver født, agerer det i samspil med forældre og nære personer omkring det. Barnets opmærksomhed vokser gradvist og barnet udvikler sociale relationer og empati. Det mærker egne følelser og bliver derigennem opmærksom på andre. Empati handler om at nære følelser for andre og kunne sætte sig i deres sted. Børnene udvikler positive relationer til andre børn igennem leg og fællesskaber. Det pædagogiske personale er rollemodeller og sætter rammerne sammen med børnene for den sociale trivsel i gruppen. Det pædagogiske personale er normsættende – må man sige nej til at lege med nogen? – hvad gør jeg, hvis jeg bliver uvenner med min bedste ven? osv. og hjælper barnet til at lære de basale sociale mønstre.

Barnet skal lære at bøje sig, at forhandle og argumentere, at sikre sig medbestemmelse og indflydelse og få forståelse for de andre børns perspektiv. En god social udvikling er et af de vigtigste elementer i barnets udvikling og er med til at skabe trivsel og velvære for barnet og definerende for barnets senere trivsel i skolen. Når barnet er socialt aktiv, er der mange læreplantemaer på spil: den alsidige personlige udvikling, kultur, æstetik og fællesskab, krop, sanser og bevægelse samt ikke mindst kommunikation og sprog. Oftest sker udviklingen gennem leg, hvor den voksne er bag ved barnet i et mere observerende position. Andre gange har barnet brug for hjælp og den voksne positionerer sig foran barnet ved at skabe rammer eller inspiration, for herefter gradvist at gå ved siden af barnet.

Ifølge "Den styrkede pædagogiske læreplan er der to overordnede pædagogiske mål for social udvikling:

1. Læringsmiljøet skal understøtte:

- At børn trives
- At børn indgår i fællesskaber
- At børn udvikler empati og relationer

2. Læringsmiljøets skal understøtte fællesskaber:

- Hvor forskellighed ses som en ressource
- Som bidrager til demokratisk dannelse.

Udgangspunktet for børns deltagelse i fællesskaber i daginstitutionen skal ses ud fra det enkelte barns måde og muligheder for at interagere med/i fællesskab. Herfra udgår den sociale udvikling.

Den dialektiske grundforståelse (iflg. forsker Tine Basse Fisker) bygger på, at barnets udvikling skal forstås som en konstant vekselvirkning mellem barnets medfødte, indre forudsætninger og de sociale miljøer barnet indgår i.

Legens betydning

Det er uomtvisteligt at legen er grundlæggende for børns læring herunder også social læring.

Læringsmiljøer skabes således, at de drives af barnets iboende lyst til og motivation for at lege. I vores kultur ses legen som naturgivet. Alle børn, uanset muligheder og omstændigheder, er drevet af denne iboende kraft, og legen har desuden også værdi i sig selv.

Deltagelse og medindflydelse

Et læringsmiljø, som de fleste daginstitutioner benytter, er "samling".

Her skabes et social fællesskab med aktiviteter, lege og samvær. Et fællesskab der er medvirkede til at understøtte den enkeltes mulighed for deltagelse og medindflydelse.

Et eksempel på formål med samling:

- Skabe et fælles tredje
- Samle "flokken" – fællesskabsfølelse
- Klæde børnene på til at være i gruppen
- Øve behovsudsættelse
- Stemningsskabende for resten af dagen – smittende spejlneuroner.
- Løbende justering i forhold til gruppen og den enkeltes dagsform.
- Akklimatisering – omstilling fra hjem til børnehave.
- At sidde på stol – afgrænsning af krop – bekendt og trygt.
- overførsel af kulturelle værdier
- social læring i fællesskaber

Her et par eksempler på social læring.

Vuggestuen

"Et af børnene fra dagplejen (som kommer i vores hus hver onsdag) er meget tilbageholdende og har svært ved at komme i gang med at lege med de andre børn. Vi taler med børnegruppen om, at de skal lege med pigen og invitere hende ind i legen. Næste gang dagplejen kommer, går børnene i gang med at lege med hende. Hun bliver gentagne gange inviteret ind i legene. Vi var især glade fordi børnene huskede det, også selv om de ikke var blevet mindet om det på dagen."

I eksemplet er børnene medinddraget i vores ønsker for fællesskabet, forstår det og husker det i situationen. Vi har tidligere haft et forløb med fokus på dannelse og socialt samvær. Her talte vi

om, at alle skulle være med og om gode sociale spilleregler. Vi ser her, at børnene er i stand til at videreføre den sociale læring fra tidligere og at den nu er blevet en integreret del af børnenes sociale dannelse, blot de bliver mindet om det.

Børnehaven

"Hos de ældste har vi holdt børnemøde med børnene i kønsopdelte grupper. Vi valgte denne opdeling, fordi der var forskel på de to grupper. Vi så, at der var nogle udfordringer, drengene skulle løse sammen og omvendt, var der ting i pigegruppen, vi ikke så i drengegruppen. De voksne, der var tilknyttet, fordelte sig også efter børnenes køn, således at den mandlige pædagog gik med drengene og den kvindelige med pigerne.

Pædagogen var igangsætter og referent til børnemødet. Til at starte med, var det mere positive og ufarlige spørgsmål som "Hvad er det, der gør en glad ved at være i børnehaven?". "Hvilke lege kan I lide at lege?" Senere blev der talt om "Hvordan kan man godt lide, at blive talt til?" Man skal være venlig og ikke råbe, synes børnene. "Hvordan kan man fortælle en ven, at man godt lige vil lege med nogle andre?" Flere af børnene sagde, at det var vigtigt for dem, at man ikke altid sagde nej. Hvordan skal man så sige det? Børnene foreslår, at man siger "Måske kan vi lege sammen i morgen?" Den voksne spørger børnene, om det ikke er lang tid, i morgen? Jeg synes, det er svært at huske det i morgen, siger pædagogen. Nu foreslår børnene, at man kan sige "Vi kan lege senere."

Børnene har også noget andet, der fylder - man må ikke lokke andre til at gøre noget dumt, at kaste ting over hegnet, er der flere, der siger. Det taler vi om i et stykke tid. På et tidspunkt fingerer pædagogen en opgave og forlader gruppen. Imens får børnene til opgave, at drøfte et vigtigt spørgsmål, som de skal huske at fortælle om, når den voksne kommer tilbage. Børnene sidder i en rundkreds imens og lader ordet gå på skift. Da den voksne kommer tilbage, får han at vide, at der mangler én, de ikke har hørt endnu og han må lige vente."

Analyse: Vi har en dreng i gruppen, som vi ønsker, skal være en større del af fællesskabet. Vi har også nogle drenge, der træffer lidt dårlige valg. Derfor var det vigtigt, at børnene fik talt om fællesskabet og hvilke måder man var sammen på. Det er vigtigt, at det er børnene, der selv skaber svarene. Det giver et større ejerskab og øger chancen for, at det bliver husket senere. Samtidig bidrager gentagelsen (ved at fortælle det igen til den voksne, da han kommer tilbage) også til at de bedre kan huske det.

Ved at dele børnene op, fik de mulighed for at tale lige netop om det, de selv synes er svært. Samtalerne blev ikke overtaget af de lidt mere talende piger og gav også drengene et rum til at udtrykke sig.

Kommunikation og sprog

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog? Barnet udvikler sine kommunikative kompetencer i et socialt samspil med dem, der omgiver dem

– forældre, pædagoger og andre børn. For det lille barn sker kommunikationen med andre især igennem lyde (pludren og gråd), blikkontakt og gennem gestik og bevægelse af kroppen. I takt med at barnet modnes, vil det være i stand til at deltage i små "samtaler", hvori der indgår en vekselvirkning mellem at lytte og "tale" og kunne rette opmærksomheden mod noget fælles tredje. Når barnet er omtrent et år gammelt vil det kunne sige det første ord og det vil nu være i stand til at indgå i små dialoger, hvor sproget og det udtalte ord, gradvist får en større betydning i samtalen og det kommunikative samspil. I begyndelsen er det, det passive ordforråd, der vokser. I løbet af barnets 2. leveår kommer barnets ekspressive sprog til.

Sprog og kommunikation er en vigtig del i den alsidige personlighedsudvikling og de sociale kompetencer. Barnets kognitive udvikling hviler på sproget, på sprogforståelsen, evnen til at ræsonnere og løse problemer. Det har betydning for barnets evne til senere at forstå matematiske og sproglige begreber og tænke abstrakt. Som pædagoger i børnehuset sikrer vi, at der er et sprog- ligt udviklende læringsrum omkring børnene. Vi italesætter det vi gør, det vi ser omkring os og det barnet gør. Vores sprog er præcist og vi er omhyggelige med at bruge de rigtige begreber. Det er ikke ligegyldigt om vi taler om en stol eller en taburet. Bøger bliver ofte suppleret med konkrete, som bygger bro mellem det talte sprog og det visuelle. Det sker igennem et nuanceret sprog, hvor der introduceres nye ord og begreber i takt med at barnet udvikler sig. De nye begreber forklares, vi taler om følelser og lader som om. Vi sørger for:

- At tale langsomt og lave turtagning. Det betyder at vi giver barnet rigtig lang tid til at svare
- At stille åbne spørgsmål og invitere til deltagelse
- At være nysgerrig på de andres perspektiv og kunne tale om følelser
- At tale i forskellige tider, bruge forholds- og tillægsord, at tale i én- og flertal og bøje ordene m.m.
- At have forskellige bøger tilgængeligt, så der er noget for forskellige aldre og interesser
- At sidde i små grupper, for at skabe en bedre mulighed for deltagelse

- At vi skaber fællesskaber og lege, hvor vi selv deltager
- At samtale undervejs i højtlesning, så det giver mulighed for børnenes aktive deltagelse
- At vi udtrykker oprigtig nysgerrighed og anmoder om ukendte informationer
- Vi laver små bøger og legeskriver. Vi taler om symboler og deres betydning

Barnet bliver sprogtestet to gange i deres børnehaveliv – når de er tre år og igen i året inden skolestart. Når vi har lavet sprogtestene, analyserer vi dem. Er der børn, der har behov for en fokuseret indsats? Er der områder vi ikke har været nok opmærksomme på, f.eks. skriftsproget, og hvilken pædagogisk indsats kalder det på? Vi justerer vores praksis på baggrund af testene og er altid opmærksomme på, hvordan det ser ud det efterfølgende år.

Det enkelte barn skal føle sig glad og tryk i fællesskabet for at kunne udfolde sig bedst muligt. Fællesskabet skal kunne bære, at der er børn, der måske bidrager mindre end andre børn eller, at der er nogen der måske bidrager "for meget". Det er en vigtig social træning, at lære at lytte og vente på tur. Sproget udvikles især gennem aktiv deltagelse men også gennem observation af andres bidrag og påvirkning. Nogle gange er fællesskabet styret og reguleret af en voksen, andre gange er den voksne mere ved siden af – hjælper og understøtter en leg, så den ikke går i stå og bliver ved med at udvikle sig. Det vigtige er, at den voksne positionerer sig, så børneperspektivet er i højsædet. Det kan f.eks. være gennem inddragelse af barnets interesser eller ved at give barnet meget plads i aktiviteten.

Et eksempel, vuggestuen:

"Vi var ude og gå en tur med vuggestuebørnene. Lige ved siden af børnehaven, var der nogen, der var ved at flytte ud. De fik møblerne ud af vinduerne fra 2.sal med en lift. Sådan en havde børnene godt nok aldrig set før! Det var meget smart og nyt for os alle sammen, så vi stod stille i et helt kvarter og kiggede på det. Mens vi stod og kiggede, kom der også en bil med en anhænger. Det var også smart og vi talte om ordet "anhænger". Ovre på parkeringspladsen, var der en bil med os ud af udstødningsrøret. Udstødningsrør, det ord kunne Marius i hvert fald godt fortælle os om. Vi tog billeder af det hele -, lift, anhænger, og udstødningsrør og vi har nu nogle nye fokusord, vi kan tale med børnene om. For når vi kommer hjem, så sender vi alle billederne til forældrene og taler om dem i gruppen."

Vi er nu ved at udvide børnenes ordforråd og begrebsverden med tre nye ord. Det er op til os – sammen med børnene – at få ordene til at leve og udvide begreberne. Hvad kan man ellers bruge en lift til? Hvorfor er en lift smart at bruge? osv. Ordene skal leve i nye samtaler og lægge op til, at der kommer flere nye ord på sammen med dem. Der findes f.eks. mange slags lifte? – mager man der at flytte på? Er der, nogen, der har prøvet at flytte? Hvad er køretøjer? osv.

Et eksempel, børnehaven:

"Vi skulle lave bananis sammen med børnene. Vi kaldte det for spøgelsesis, fordi det snart er Halloween. Vi talte meget om ingredienserne – et nyt ord, hvad mon det betyder?"

Det ved alle børnene nu! ” Ingredienser, det er da det, man har brugt til at lave tingene med”, forklarer Bille. Jeg spurgte dem om, hvad der er i en jordbær? Det er da jordbær, fortalte børnene. Hvis der nu er jordbær i jordbær, hvad er der så i spørgelse? Spøgelser? Neejj, siger alle børnene.”

Børnene har nu fået udvidet deres sproglige forståelse med et nyt, og for børnehavebørn, lidt svært ord. Ingredienser kan være mange ting og det er dem, der er med til at bestemme, hvad tingene smager af. Den sproglige forståelse er suppleret med en konkret ting – bananisen – og antallet af ingredienser blev kendt for alle børnene. Mit lidt retoriske spørgsmål var nok lidt svært for børnene – lidt for abstrakt. Forståelsen for, at der kunne være forskellige ingredienser i, selv- om det hed noget andet, var for svært for børnene. Men helt sikkert sjovt at svare på, for hvem kan dog forestille sig, at man putter et spørgsmål ind i en is?”

Krop, sanser og bevægelse

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet **Krop, sanser og bevægelse**
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Dette læreplanstema omhandler, at børn lærer i gennem kroppen. Når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden samt følelsesmæssige og sociale processer ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen. Kroppen hjælper til at huske det ”ikke-sprogliggjorte”.

Læringsmiljøet for børnene foregår over hele dagen og skal give alle børn erfaring med kroppen, sanser og bevægelse samt mulighed for at deltage i fællesskaber, aktiviteter og leg. Det pædagogiske personale er ansvarligt for at tilrettelægge et læringsmiljø, der motiverer børn til at bevæge sig ved selv at vise glæde ved bevægelse og kropslig udfoldelse.

Forældrene inddrages via dialog og som samarbejdspartnere. Vi deler vores pædagogiske overvejelser med hensyn til at give børnene gode betingelser for kropslig udfoldelse. Det kan f.eks. være ved at dele pædagogiske overvejelser om værdien af risikoorienteret leg, og det at udfordre og følge børnenes bevægelsesmæssige interesse.

Kroppen er grundlæggende for børnenes deltagelse i samfundets forskellige fællesskaber og har både en fysisk og en eksistentiel dimension.

Gennem krop og bevægelse indgår børn i en aktiv og dynamisk proces med omverdenen. Via samspejlet udvikler og lærer børn, at miljøer kan erobres og udfordres i takt med kroppens motoriske og bevægelsesmæssige udvikling. Endvidere er kroppen et stort og sammensat sansesystem, der udgør grundlaget for erfaring, viden og følelsesmæssige og sociale processer samt kommunikation. Ved at sætte fokus på kroppen og sikre dens udfoldelsesmuligheder lægges grundlaget for fysisk og psykisk sundhed

Sanserne er børns adgang til verden og fundamentet for at opfatte og begribe verden. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte stimulering af de tre motoriske grundsanser (den taktile sans, den vestibulære sans/labyrintsansen og muskel-led-sansen) i samarbejde med de fire øvrige sanser (lugte-, syns-, smags- og høresansen). Det har afgørende betydning for barnets motoriske udvikling og automatisering af bevægelser. (såvel grov- som finmotorisk).

Igen gennem bevægelse dannes barnet til at forstå kroppens signaler og egne styrker og ressourcer og der sker en gradvis erfaringsdannelse. Evnen til at aflæse og forstå andre børns og voksnes gestik, mimik, og kropsligt udtryk styrkes. Barnets prøver igen og igen de samme bevægelser og lærer at mestre nye motoriske færdigheder og bearbejde og forstå de sanselige indtryk.

Et eksempel, børnehaven:

"I formiddags sang vi "Der er så mange spøgelser". Bordet blev hulen, hvor der blev lavet mørkt indenunder. Gardinerne blev trukket for. Spøgelserne tåler nemlig ikke lys. Mens vi sang de tre vers, løb børnene rundt og valgte, om de skulle gå som monstre eller svæve som spøgelser. Ved det sidste vers i sangen, skal man nå hjem i hulen inden solen kommer frem. Alle skynder sig ind. De børn, der ikke når det "dør". Det sker også, hvis et barn har et ben, der stikker ud. Nu tændes lyset igen og de børn, der nåede ind i hulen inden lyset blev tændt, synger igen. De børn, der er døde løber rundt udenfor hulen, nu som mumier."

Det er en meget intens leg. Pulsene kommer op og det bliver "farligt", for man skal skynde sig og være klar. Børnene samarbejder og hjælper hinanden, "skynd dig", "skynd dig". I legen trænes både tempo, motorik, opmærksomhed og fællesskab. Man sidder tæt sammen og skal kunne tolerere, at andre måske skubber lidt. Det er en god social træning, hvor man hele tiden skal være opmærksom og hjælpe de andre.

Et eksempel, i vuggestuen:

"Vi har cykeluge og vores parkeringsplads er spærret af. Her cykler vi på alt med hjul – trehjulede cykler, løbe-cykler og tohjulede cykler. Vi leger "cykellege" – fanger bolde og putter dem i spande, fanger sæbebobler i luften, cykler efter en streg og øver os i trafiksignaler. Alt sammen afhængig af hvor gamle vi er, kører vi rundt på forskellige hjul.

I løbet af ugen, er der nogle af de ældste vuggestuebørn, som pludselig får knækket koden og bliver gode til at cykle på løbecykler. Om fredagen udgør de team Sukkertoppen og skal være med i Kastaniebakkens årlige cykelløb i Rude skov. Her cykler Team Sukkertoppen op ad kræ- vende bakker og nedad igen – i fuld fart. Stien er mineret med træerødder, mudder og hestepærer. Et af børnene har mødt en rod på vejen og ligger nu, godt viklet ind i sin cykel. Men han græder ikke og rejser sig op igen, da den voksne spørger om han vil prøve at komme op selv. Hu – hej kører to af

drengene ned af den første bakke, mens det bumler og de raller af lykke hele vejen ned. Senere skal børnene op ad en bakke, som de voksne kalder Alpe d'Huez. Der bliver heppet hele vejen. To børn bærer resolut cyklerne op hele vejen. Og så er der Marius – han har både overskud til at køre op selv og til at smutte ned og hente to venner, der er væltet og kæmper med cyklerne halvvejs oppe.”

Børnene får trænet deres motorik og bliver udfordret på deres risikovillighed og grænser. I løbet af ugen, er de blevet fortrolige med deres cykler. De erfarer, at de kan mere end de tror og går ud af forløbet med en ny viden om deres krop og en masse tillid til sig selv. Det sociale er også i fokus – børnene hjælper hinanden og løser opgaven ikke blot som en egen præstation, men som en fælles ting. Det er ikke blot en uge med motorikken i højsædet, men et nyt lag i børnenes færdigheder og kompetencer.

Natur, udeliv og science

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Det lille barn lærer og husker gennem sanselige aktiviteter, hvor specielt det visuelle, det auditive og det taktile er i fokus. I takt med, at barnet modnes og sproget udvikles, bliver sansningen og oplevelser omsat til kognitive spor i hjernen. Her lægger det sig som viden og basis, der kan bygge ovenpå. Især science-begrebet giver mening, når man taler om de små børns erfaringsdannelse. Igennem mange små kast med lidt sand op i luften erfarer barnet, at det altid kommer ned igen. Erfaringen omfatter ikke Newtons lov, men skaber fundamentet for en forståelse for den. I naturen kan barnet erfare de skiftende årstider, livet i det små og det store og på nærmeste hold følge processerne i alt levende. Natur og science er derfor tæt forbundet.

I Kastaniebakken har vi en natur- og scienceprofil. Det betyder, at vi tænker børnene ind som "forskere" sammen med de voksne med naturen som ramme eller som mål. Børnenes bliver hørt og inddraget. Deres spørgsmål danner udgangspunkt for mange af vores pædagogiske aktiviteter, hvor vi sammen undersøger verden omkring os. Bor der løver i skoven? Kan man farve ris? Hvordan holder dyrene varmen om vinteren? Alle eksempler på spørgsmål vi har undersøgt sammen med børnene.

Som voksne skal vi ikke vide alt, men vi skal være nysgerrige sammen med børnene og være med til at give børnene en viden. Vores tilgang gør, at vi skal tænke helt nyt og ikke nødvendigvis svare på børnenes spørgsmål. Den nye viden får vi igennem vores forskende tilgang sammen med børnene.

Naturen er et fantastisk læringsrum. I naturen kan man:

- få en viden om verden omkring os og lære hvordan vi bliver bedre til at passe på den. Det kan være en viden om, hvornår man må røre og hvornår man skal nøjes med at kigge. Det kan være en begyndende viden om at passe på ressourcerne eller, at vi ikke skal brække grene af træerne eller skade et dyr, hverken bevidst eller i kådhed.
- træne sin motorik, så man bliver bedre til at gå, løbe, klatre, hoppe, koordinere og meget mere
- få øvet sine egne kompetencer, lært udholdenhed og at overskride samt at kende egne grænser. Det kan være ved at prøve noget nyt, gøre noget man ikke turde før, røre ved noget der er snasket, slimet o.a.
- få mulighed for at slappe af fra hverdagens lyde og larm, få lov at lege vildt eller bare få det bedre rent mentalt

- have det sjovt, blive fyldt med glæde og sansning – være i nuet og opleve naturen på sin krop
- udføre de traditionelle børnehaveaktiviteter på en ny måde og tilføje dem noget nyt. Det kan f.eks. være rytmik, motorik, matematik, sprog og samling/socialt samvær.

I praksis betyder det:

- at alle grupper har en ugentlig turdag og at vi mindst en gang om ugen er ude i naturen udenfor børnehaven
 - at vi har en særlig gruppe i børnehaven, som er udenfor i naturen 4,5 dag om ugen
 - at vi ind imellem har naturgrupper på tværs af grupperne, både i vuggestuen og i børnehaven
 - at vi i vores didaktik nogle gange tager udgangspunkt i noget vi ønsker børnene skal vide og lære og andre gange søger viden mere "vilkårligt" med udgangspunkt i børnenes spor
 - at naturen er et fast element i hverdagen og i mange af vores pædagogiske aktiviteter
 - at vi lærer børnene at være nysgerrige, at undersøge tingene og turde stille spørgsmål Det betyder at vi, i det omfang det er muligt og giver mening, trækker aktiviteterne udenfor. Det betyder, at vi inddrager elementer og materialer fra naturen i vores indendørs aktiviteter
- Eksempler
- I 2019 havde vi for første gang en hel måned i hele huset, hvor vi havde fokus på natur og science.

I vuggestuen

"Vi ønskede, at give børnene en viden om naturen og valgte at sætte fokus på muldvarpen. Vi kiggede på en masse billeder af muldvarpe. Herefter gik vi ud på marken og ledte efter muldvarpeskud og fandt en masse. Børnene fandt masser af store våde jordfyldte skud, der stak op alle vegne. Den næste tur gik ud til muldvarpeskuddet ved Naturskolen. Vi kravlede ind i det og legede vi var muldvarpe. Hjemme legede vi med vores hjemmelavede vendespil med billeder af muldvarpe og hvad de spiser. Vi har også printet billeder ud af muldvarpe og viser ofte billederne.

Børnene får en god viden om muldvarpe. Både gennem leg, hvor de selv skal agere som dyret og gennem gentagelse og samtale, hvor muldvarpen indgår i mange af gruppens aktiviteter.

I børnehaven

Bænkebidere (forår og sommer).

Vi har over flere måneder tilbagevendende arbejdet med bænkebidere i skovgruppen. Projektet startede med at gå ud i skoven og lede efter bænkebidere på deres levesteder under barken på væltede træer, under sten og blade. Vi oplevede at, børnene godt vidste hvor de kunne finde bænkebidere i naturen og de kendte til kuglebænkebidere. Biblioteket blev besøgt og der blev læst om bænkebidere, vi blev klogere og gik nu på jagt efter bænkebidere med æg og unger. Vi har set på bænkebidere i mikroskop, set dem med æg og siden unger på maven. Der er også

blevet ledt efter bænkebidere i bymiljøet. Det vi i løbet af projektperioden erfarede, blev bearbejdet i både i leg og i kreative aktiviteter, vores vi har tegnet og malet bænkebidere, talt deres ben og leget bænkebidere på mange måder. Efterfølgende har vi oplevet at skovbørnene ofte fortæller om deres viden om bænkebidere og tilbagemeldingen fra forældrene har været den samme.

I eksemplet bygges der oven på en viden, som børnene har i forvejen: de kender bænkebidere og har en viden om en særlig slags, kuglebænkebidere, og om hvor man kan finde den. Den store opmærksomhed på temaet medfører, at børnene får en særlig interesse for emnet og er i stand til at videreformidle en viden til andre. Godt hjulpet af teknologi, får projektet et løft, og alle børn og voksne får en ny viden om bænkebidere som "omsorgsfulde" forældre, der slæber rundt på deres æg og børn.

Kultur, æstetik og fællesskab

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Kultur, æstetik og fællesskab er et bærende tema igennem mange af aktiviteterne i huset. Det spænder vidt fra egne produktioner til kulturelle oplevelser udenfor huset. Igennem kreativ udfoldelse, skabes der ro, sansning og fordybelse. Tankerne kan flyde frit, sanserne stimuleres og der indgår æstetiske overvejelser. Måske bliver der klippet, tegnet eller malet og barnet introduceres til mange forskellige materialer – ler, pap, papir, naturmaterialer, vandfarve, tuscher og meget andet. Børnene inspireres af hinanden og ofte, er der en voksen, der sætter aktiviteten i gang og giver børnene en opgave. Opgaverne spænder vidt fra at skabe sit eget stamtræ til at kopiere skilte i Birkerød Hovedgade.

Kultur kan også være den måde, vi mødes på. Hvordan vi taler sammen, hvordan en samling foregår, hvilke sange eller sanglege, der vælges osv. Det kan være barnets første møde med andre kulturer, andres måder at leve på og være familie på samt overførsel af værdier omkring et fællesskab. Det er også de udflugter vi tager med barnet - hvordan og hvad vi introducerer barnet til: det første møde med børneteateret, Runde Tårn, byen omkring dem eller skoven i nærmiljøet, forskellige måder at anvende digitale hjælpemidler på osv. De valg vi træffer om læringsmiljøet omkring barnet er med til at danne barnet. Nogle værdier er specifikke for danskere andre er universelle. Alting er med til at danne børnene som mennesker og som demokratiske samfundsborgere.

Eksempler:

Vuggestuen

”En af stuerne har en gammel nisse, som dukker op hvert år ved juletid. Den gemmer sig forskellige steder på stuen og hver dag skal vi lede efter den. Nogle gange laver den også sjove ting.

Farver mælken eller driller ved at flytte rundt på ting.

Børnene leder efter nissen sammen og der opstår et fællesskab iblandt dem. Hvor mon der, har gemt sig i dag? Børnene fortæller begejstret deres forældre, om hvad nissen har lavet i dag. Den næste dag er de klar og venter spændt på nissens nye spilopper.”

I det lille eksempel sker der en overførsel af traditioner og kultur. Børnene føres ind i en verden, hvor nisser er nogen, der dukker op til jul og laver sjov og ballade. Langsomt føres børnene ind i juletraditioner som de måske selv vil bringe videre til deres egne børn engang.

Børnehaven

"I børnehaven var vi på tur til Dyrehaven med vores skovgruppe. Vi skulle undervejs øve os i at skifte transportmidler og tage hensyn til de øvrige passagerer. Det betød, at vi skulle tale med små stemmer og kun med dem vi sad ved siden af. I Dyrehaven skulle se på kronhjorte som afslutning på vores 14.dages tema om kronvildt. Da vi nåede frem gik vi ind en kilometer ind i Dyrehaven. Der stod de! En hel flok kronvildt! Vi havde fortalt børnene, at det var vigtigt, at kunne være stille, så vi kunne komme tæt på vildtet. Vi havde medbragt kikkerter, så vi også kunne se dem på afstand. Børnene viste, at de forstod betydningen af at være stille, hvis man vil se på dyr i naturen. Vi kiggede på hjortene i lang tid. Da vi spiste frokost, talte vi om, at dyrene gik i en flok og det gjorde vi jo også. Vi er også en flok, der skulle kunne fungere sammen og tage hensyn til hinanden. Efter vi havde spist frokost prøvede vi at lege at vi var en rudl, hvor hannerne kunne kæmpe mod hinanden. Alle børnene kæmpede mod hinanden og for at afgøre, hvem, der skulle passe på rudlen. Vi øvede nye ord – rudl, gevir, kronvildt."

For gruppen gav det stor værdi, at øve sig i at komme længere væk end Rude Skov og lokalmiljøet. Vi havde fået skabt en særlig spænding omkring, både om at skulle køre med bus og tog og at vi måske kom til at se dyrene. Børnene erfarede, at det kunne betale sig, at være stille, hvis man ville tæt på dyrene. Det var meget stort for børnene, at opleve naturen tæt på – at dyrene ikke bare var noget, vi talte om, men noget, der var i virkeligheden. Vi hjalp børnene til bedre at forstå gruppedynamikken i flokken ved at sammenligne børnegruppen med en rudel og give dem opgaven at lege, at de var en rudel. Vores viden om fokusord kommer os til gode og vi er altid opmærksomme på, at lære nye ord.

Evalueringskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Aktionslæringsmetoden

I Kastaniebakken har vi hvert år en del af vores praksis, vi sætter særligt fokus på. Det kan være ting, vi ønsker at udvikle eller måske ting, der undrer os. Vi samler herefter data ind – observationer, videooptagelser eller bliver opdateret gennem at læse ny viden på området. På baggrund af vores data opstiller vi mål for, hvad vi ønsker at udvikle. Herefter planlægger den enkelte gruppe en indsats, dokumenterer indsatsen og bringer den ind for et reflekterende team. Efter det reflekterende team, justerer gruppen deres indsats. Dette sker to til tre gange. Når vi er færdige med indsatsen skriver den enkelte gruppe en beskrivelse af deres nye praksis. Vi anvender aktionslæringsmetoden både i forhold til rutiner i hverdagen og i forhold til særlige temaer. Igennem de sidste fire år har vi haft aktionslæring i forhold til science, naturen, sprog, læringsmiljøet, leg og i foråret 2021 er vi optaget af måltidet. I 2020 har vi været optaget af læringsmiljøet mellem 14 og 16.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Vi har valgt, at evaluere en lille del af vores læreplan for 2020.

2020 var et mærkeligt år, hvor vores praksis og planer blev påvirket af den verdensomspændende coronaepidemi. I én periode, var vi lukket helt ned, i andre peioder blev vores faste grupper opløst og vi var nu én voksen alene med en lille gruppe børn og igen andre periode var med en begrænset åbningstid, hvor vi lukkede klokken 15. Det var derfor én af de indsats, som ikke blev opfyldt til fulde. Vores pædagogiske tilsynsførende opfordrede os da også til at fortsætte med at have fokus på indsatsen.

Vi har dog evalueret den indsats, vi har fuldført. Til vores evaluering valgte vi at benytte ”postkortmodellen”, som er en nylig indført evalueringsmodel.

Forløbet

Hvilke mål forholdt vi os til?

- Det skal være muligt for børnene at finde inspiration
- Forældrene skal have en oplevelse, at kompetente voksne, der har styringen og overblikket i børnegruppen

Hvilke data baserede vi vores viden på?

Evalueringen blev foretaget på baggrund af video, billeddokumentation, registreringer, observationer og mundtlige tilbagemeldinger fra forældrene.

Hvad lykkedes vi med – og hvorfor?

Registreringerne viste bl.a. hvilke børn og voksne, der havde været inddraget i særlige eftermiddagsaktiviteter, hvilken type aktiviteter, der var i spil og de daglige refleksioner blev også noteret. På den måde sikrede pædagogerne, at de nåede rundt om hele børnegruppen og fik set alle børn. Det gav samtidig et overblik over egnede og mindre egnede aktiviteter i forhold til opgaver og tidspunkt på dagen.

Det lykkedes, at lave nogle gode læringsmiljøer mellem 15 og 16, hvor der var mulighed for ro og fordybelse. Grunden til at det lykkedes var:

- at der var lavet en tydelig rollefordeling mellem personalet
- læringsmiljøet var tydeligt
- børnene havde medbestemmelse
- aktiviteterne var velforberedte

I aktiviteterne fik vi styrket børnenes kreativitet og motorik. Det gav en masse ro, at blive længere i sin egen gruppe. De lukkede døre gav en god overskuelighed og ro både for børn og voksne. En af grupperne fik også udarbejdet to aktivitetskataloger, med mulige aktiviteter børnene kunne vælge imellem. På den måde sikrede pædagogerne også børnenes medbestemmelse.

Vi fik også en erfaring med, at den voksnes engagement er det, der motiverer børnene til at blive interesseret i aktiviteterne

Hvad gik mindre godt og hvorfor?

I et forældreperspektiv kan det være svært at hente sit barn, hvis det er ALT for spændende, det vi laver. Vi skal også være opmærksomme på, at mange af aktiviteterne skal være selvbærende, så den voksne kan modtage forældrene eller lave mindre praktiske opgaver uden aktiviteten går i opløsning. Nogle gange blev vi for opslugte i aktiviteterne hvilket medførte at det var svært at lukke til tiden, da opgavemængden for de øvrige voksne var for stor.

Hvordan vil vi bruge vores nye viden?

Vi vil fremadrettet have en stor opmærksomhed på læringsmiljøerne om eftermiddagen. Roller og opgaver fordeles nu (i det omfang, det er muligt i forhold til coronarestriktioner) og vi indtænker

eftermiddagens læringsmiljøer i dagens planlægning. Vi deler vores viden med nye kollegaer og sørger for en formidling til forældre.

Vi tager hensyn til børnenes dagsform og vælger graden af styring i læringsmiljøerne. Børneperspektivet skal indtænkes hver gang vi overvejer læringsmiljøet og er børnene optaget af en fantastisk leg, bliver det rammen for læringsmiljøet. Så bliver den voksnes opgave at udvide legen og bidrage med indhold til legen.

Evaluering fremadrettet

Vi har fokus på evaluering i 2021. Det betyder, at vi arbejder målrettet med at lære de forskellige evalueringsmodeller at kende, så vi kan udnytte fordelene ved den enkelte. Til vores sidste personalemøde her inden sommerferien har vi deltagelse fra en af kommunens konsulenter, så vi kan blive særlig skarpe på evaluering. Til det møde vil vi evaluere vores seneste temamåned med natur og science. Et særligt fokus for os, er at lære at sætte gode mål – mål der er konkrete og mulige at evaluere. Et andet fokus er at få indsamlet nok data, så vi har noget validt at evaluere på. Vi vil flytte os fra det pædagogiske skøn til den professionelle faglig vurdering.